

V Přestících si připomenou 50 let od zásahu proti undergroundu

9.12.2025 - Petra Jungwirthová | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Český (proto)underground se od první poloviny šedesátých let formoval jako svébytné kulturní hnutí, které reagovalo na útlak ze strany komunistického režimu a na postupující snahu státu řídit veškerý umělecký život. Nešlo pouze o způsob života založený na autenticitě, svobodném vyjádření, odmítání kompromisů, ale i o politický odpor v tradičním slova smyslu. Klíčovou postavou tohoto prostředí v první polovině sedmdesátých let 20. století byl Ivan Martin Jirous, zvaný Magor, jehož Zpráva o třetím českém hudebním obrození z února 1975 pomáhala formovat myšlenkový rámec nejen české subkultury.

Zpráva je považovaná za nejdůležitější teoretický text českého undergroundu. Jirousova přednášková činnost byla pro mladé tvůrce i posluchače skutečnou školou nezávislosti. Ukazovala, že svobodné umění nemůže existovat pod dohledem státu a že podřízením se „kulturní politice“ ztrácí umělec nejen sebe, ale i možnost tvořit něco skutečně pravdivého. Jirous v ní pojmenoval střet mezi autentickou tvorbou nezávislých kapel – zejména The Plastic People of the Universe – a mocenským aparátem normalizačního státu.

Název textu symbolicky odkazuje na dvě předchozí velká česká obrození a označuje underground za třetí obrodu, tentokrát duchovní a morální. Zpráva se stala manifestem, ale zároveň i hlubokou analýzou toho, jak režim deformoval kulturu, jak potlačoval nezávislé umělce a proč bylo odmítnutí těchto mechanismů tak zásadní pro zachování vnitřní svobody.

„Zpráva o třetím českém hudebním obrození z února 1975 pomáhala formovat myšlenkový rámec nejen české subkultury.“

Uplyne 50 let od chvíle, kdy Ivan M. Jirous svůj manifest poprvé veřejně přečetl. Stalo se tak v sobotu 13. prosince 1975 na legendárním setkání Underground lecture Přestice, na kterém po jeho projevu následoval koncert Svatopluka Karáska a Charlie Soukupa. O několik měsíců později došlo k zatčení organizátorů a v létě 1976 soudní proces známý jako Přestický případ. Šlo vůbec o první politický zásah proti českému undergroundu. O rok později následoval pražský proces s Plastic People of the Universe a v reakci na perzekuce vznikla Charta 77. I proto má přestická událost zásadní význam pro novodobé české dějiny.

Zprávě o třetím českém hudebním obrození, osobnosti Ivana Martina Jirouse i celému fenoménu undergroundu se bude věnovat ředitel **Ústavu pro studium totalitních režimů Ladislav Kudrna** ve své přednášce, která se uskuteční po padesáti letech ve stejný den a na stejném místě – již tuto sobotu 13. prosince 2025 od 17.00 h ve velkém sále KKC Přestice v rámci kulturní akce *Underground lecture vol. 11*. Večer doplní beseda, koncerty i následná diskotéka, které připomenou atmosféru neoficiální kultury sedmdesátých a osmdesátých let. Součástí programu bude také odhalení pamětní desky na budově bývalého Stable Clubu, kde se vše před padesáti lety odehrálo.

Akce si klade za cíl nejen připomenout výročí vzniku tohoto mimořádného textu, ale zároveň ukázat, že hodnoty českého undergroundu – autenticita, nekompromisnost a svoboda tvorby – mají stále živý odkaz.

AUTOR: **PETRA JUNGWIRTHOVÁ**

FOTO: **ÚSTR / JÚLIA HOLAŇOVÁ**

<https://www.ustrcr.cz/v-presticich-se-pripomene-zasah-proti-undergroundu>